

Terugblik op synode Praag

In Praag heeft afgelopen week de Europese bijeenkomst plaatsgevonden in het kader van de synode over synodaliteit. Vertegenwoordigers van alle Europese bisschoppenconferenties hebben daar met elkaar gesproken over de toekomst van de Kerk. Er zijn acht prioriteiten opgesteld, waarvan het overbruggen van de kloof tussen geloof en cultuur in Europa en meer aandacht voor de rol van vrouwen binnen de Kerk de opvallendste zijn. “Er was sprake van veelstemmigheid en tegelijk klonk de roep om verandering in de Kerk zo luid dat die niet over het hoofd kon worden gezien,” zegt pastoraal werker Rob Pauls, die namens het bisdom Roermond de plenaire sessies online volgde.

Vanuit Nederland was een delegatie van vier personen naar deze zogeheten ‘continentale vergadering’ in Praag afgereisd. De delegatie stond onder leiding van bisschop Hans van den Hende van Rotterdam, die ook voorzitter is van de Nederlandse bisschoppenconferentie. Daarnaast had elk bisdom iemand gevraagd om de bijeenkomsten digitaal te volgen. Elke delegatie mocht een korte presentatie verzorgen. Namens Nederland werd die uitgesproken door prof dr. Monique van Dijk, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg. Zij baseerde zich daarbij op de rapporten die afgelopen jaar door de bisdommen zijn opgesteld en die tot een landelijk verslag hebben geleid.

Aandacht specifieke groepen

In haar bijdrage gaf prof. Van Dijk eerlijk aan dat het synodale proces in Nederland geen ‘massabeweging’ is, maar vooral ‘learning by doing’. Namens de Nederlandse kerkprovincie riep ze alle aanwezigen op om vooral te luisteren naar de stemmen die doorgaans niet worden gehoord. Ze noemde daarbij expliciet de armen, gemarginaliseerden, mensen die zich niet welkom voelen, de LHBTQ-gemeenschap, gescheiden en hertrouwde mensen, migranten en mensen wier leven heel anders gelopen is dan ze gehoopt hadden. Ook vroeg ze speciale aandacht voor jongeren, van wie velen zich depressief of eenzaam voelen.

Een ander belangrijk punt dat Van Dijk namens de Nederlandse delegatie naar voren bracht was dat er onder andere behoefte is aan echte verbinding en solidariteit tussen parochies en mensen die zich buiten het

kerkgebouw bevinden. “De spanning tussen barmhartigheid en waarheid is voelbaar, vooral wanneer mensen geconfronteerd worden met gebrokenheid van leven en kwetsbaarheid.” Ook vroeg ze aandacht voor de deelname van leken en vooral van vrouwen op alle niveaus in de Kerk. “Een terugkerend thema in de verslagen is dat de Kerk de stem en de specifieke leiderschapskwaliteiten en gemeenschapsopbouwende kwaliteiten van vrouwen nodig heeft.” Ook pleitte ze voor een meer inclusieve en gastvrije Kerk en voor meer vorming en kennisoverdracht over geloof en evangelisatie.

Veelstemmigheid karakteriseerde de conferentie. Tegelijk klonk de roep om verandering in de kerk zo luid dat die niet over het hoofd kon worden gezien.

Limburgse deelnemer

Het bisdom Roermond had pastoraal werker dr. Rob Pauls van de Andreasparochie in Heerlen gevraagd om de continentale vergadering op afstand te volgen. “De sfeer tijdens de bijeenkomsten was heel open en respectvol,” zegt hij terugkijkend. “Het was een goede zet van de organisatie om de korte referaten en presentaties af te wisselen met gebed. De stilte- en gebedsmomenten hebben de bijeenkomsten een extra dimensie gegeven die bij velen ervoor zal hebben gezorgd de bereidheid om goed naar de ander te luisteren niet te laten verslappen.”

Het viel Pauls op dat veel presentaties en commentaren uit alle landen van Europa kritisch waren over de klerikale Kerk en uitdrukking gaven aan het gevoel dat leken te weinig ruimte krijgen in de Kerk. “De plaats van vrouwen in de Kerk was een steeds terugkerend thema. Net zoals de overtuiging dat de Kerk inclusiever zou moeten zijn dan ze feitelijk is.” Daarnaast werden er volgens Pauls ook zorgen uitgesproken over de mogelijke verwatering van de kerkelijke leer en de sacramentele praktijk. “Er werd vaak gerefereerd aan het feit dat de Kerk een mysterie is. Geregeld is ook de noodzaak van geestelijke vorming en overdracht van geloofskennis genoemd voor alle gedoopte leden van de Kerk als voorwaarde voor een vitale Kerk in de toekomst. Veelstemmigheid karakteriseerde de conferentie. Tegelijk klonk de roep om verandering in de Kerk zo luid dat die niet over het hoofd kon worden gezien.”

Slotdocumenten

Op de laatste ochtend van de bijeenkomst werd een ontwerpdocument voor een slotdocument voorgelezen, waarin alle bijdragen van de voorgaande dagen werden samengevat. “Wat gedeeld werd was de overtuiging dat synodaliteit en missie bij elkaar horen. Zonder dialoog en bereidheid naar elkaar te luisteren, is geen missie mogelijk. Meerdere keren werd synodaliteit genoemd als ‘een nieuwe stijl om Kerk te zijn’.” Ook woorden als ‘een dienende en broederlijke Kerk’ vielen volgens Pauls regelmatig.

Bisschop Van den Hende zei af afloop van de conferentie te verwachten dat het opnieuw bestuderen van het Tweede Vaticaans Concilie en met name het document over de Kerk – ‘Lumen Gentium’ – hard nodig is om het begrip synodaliteit beter te kunnen begrijpen en te verbinden met de identiteit van de Kerk, die geroepen is om in verbondenheid met Christus het evangelie te beleven en te verspreiden, met de inzet van alle geledingen van de Kerk.

De ontwerptekst is niet het definitieve slotdocument van de continentale vergadering in Praag. De komende weken wordt aan een afsluitende tekst gewerkt. Wel zijn al de acht prioriteiten gepubliceerd, die aan het einde van dat document komen te staan. De deelnemende bisschoppen hebben nog een eigen document gepubliceerd, dat aansluit bij de tekst van het concept-slotdocument en waarin ze beloven het synodale proces in hun bisdommen gaande te houden. Beide documenten worden naar Rome gestuurd ter voorbereiding op de officiële bisschoppensynode die in oktober van dit jaar én volgend jaar wordt gehouden.

Acht prioriteiten

Tijdens de continentale vergadering over synodaliteit, die van 5 tot en met 12 februari in Praag werd gehouden, zijn de volgende acht prioriteiten genoemd:

1. Verdieping van de praktijk, theologie en hermeneutiek van de synodaliteit. Wij moeten iets herontdekken dat oud is, tot de aard van de Kerk behoort en altijd nieuw is. Dit is een taak voor ons. Wij zetten de eerste stappen op een pad dat zich gaandeweg opent;
2. De kwestie van een algemeen priesterschap van de gelovigen behandelen, als de horizon van een bezinning op charisma's en bedieningen (gewijd en niet gewijd) en de relaties daartussen;
3. De vormen van een synodale gezagsuitoefening verkennen, dat wil zeggen de dienst van het begeleiden van de gemeenschap en het bewaren van de eenheid;
4. De criteria verduidelijken voor de beoordeling van het synodale proces en welke besluiten op welk niveau thuishoren, van het plaatselijke tot het universele.
5. Concrete en moedige besluiten te nemen over de rol van vrouwen binnen de Kerk en over hun grotere betrokkenheid op alle niveaus, ook bij de besluitvorming (decision making en decision taking);
6. Nadenken over de spanningen rond de liturgie, om de Eucharistie als bron van gemeenschap synodaal opnieuw te begrijpen;
7. De vorming tot synodaliteit van het gehele volk van God bevorderen, met bijzondere aandacht voor de onderscheiding van de tekenen des tijds met het oog op de uitvoering van de gemeenschappelijke zending;
8. Een levendige zin voor zending vernieuwen, de kloof tussen geloof en cultuur overbruggen om het Evangelie terug te brengen tot de gevoelens van de mensen, een taal vinden die traditie en aggiornamento (bij de tijd brengen) kan verwoorden, maar vooral met de mensen wandelen in plaats van over hen of tot hen te spreken. De Geest vraagt ons te luisteren naar de schreeuw van de armen en de aarde in Europa, en in het bijzonder naar de wanhopige schreeuw van de slachtoffers van de oorlog die een rechtvaardige vrede eisen.

(Bron: RKKerk/Kerknet/CCEE)

[Nederlandse bijdrage Slottekst continentale bijeenkomst Slotverklaring bisschoppen](#)